

KONGL. MAJ:TS
BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

Norrbottens Län

TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifne

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för Åren 1837, 1838, 1839, 1840 och 1841.

STOCKHOLM, 1844.

TRYCKT HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Norrbottens Län till Kongl. Maj:t i underdanighet afgifne Femårs-Berättelse för Åren 1837, 1838, 1839, 1840 och 1841.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS
BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

Norrbottens Län

TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifne

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för Åren 1837, 1838, 1839, 1840 och 1841.

STOCKHOLM, 1844.

TRYCKT HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
Kust-landet eller det egentliga Norrbotten.....	4.
1:o Landets Allmänna beskaffenhet.....	4.
2:o Invånare.....	4.
3:o Näringarne.....	5.
Jordbruk.....	5.
Hampodlingen.....	6.
Boskapsskötsel.....	7.
Skogar.....	7.
Bergsrörelse.....	8.
Fabriker, bruk och öfriga näringar, hvilka ej höra till bergsrörelsen.....	8.
Sågverk.....	8.
Skeppsbyggeri.....	9.
Glasbruk.....	9.
Mjölqvarnar.....	9.
Binäringar.....	10.
Jagt.....	10.
Fiske.....	10.
Tjärbänning.....	10.
Kolning.....	10.
Salpeter-tillverkning.....	11.
Pottasketillverkningen.....	11.
Handsågning af plankor.....	11.
Handel.....	12.
4:o Politisk författning.....	12.
Kammarverk.....	12.
Statsbidrag.....	12.
Politie.....	12.
Sockneskolor.....	13.
För hälsovården.....	13.
Fattigvården.....	13.
5:o Städer.....	13.
a) Piteå stad.....	13.
Handeln.....	13.
Sjöfarten.....	14.

Skeppsbyggnad.....	14.
Med de öfriga handtverkerierne.....	14.
Fisket.....	14.
Jordbruk och boskapsskötsel.....	14.
b) Luleå stad.....	14.
Handeln.....	15.
Skeppsbyggeriet.....	15.
Handtverkeriernes ställning.....	15.
Ett beck-kokeri.....	15.
Haparanda köping.....	15.
Norrbottnens lappmarker.....	16.
1:o Landets allmänna beskaffenhet.....	16.
2:o Invånare.....	17.
3:o Näringar.....	18.
Rehnskötsel.....	18.
Jordbruk.....	18.
Boskapsskötseln.....	18.
Skogarne.....	18.
Bergverksrörelse.....	19.
Binäringarne.....	19.
Tjärubränning.....	19.
Salpetertillverkning.....	19.
Pottaska.....	19.
Handeln.....	19.
4:o Politisk författning.....	19.
Kammarverk.....	19.
Statsbidrag.....	20.
Politie.....	20.

Tabellbilaga

Sammandrag Länsvis af de Landshöfdinge-Embetenas Femårsberättelser för åren 1838-1842 åtföljande Tabeller för Städerna
 Sammandrag Länsvis af de Landshöfdinge-Embetenas Femårsberättelser för åren 1838-1842 åtföljande Tabeller för Landet

Stormächtigste. Allernådigste Konung!

I enlighet med föreskriften uti Kongl. Cirkulär-brevet af den 7 April 1821, får jag nåden i djupaste underdånighet afgifva berättelse om Norrbottens Läns tillstånd i ekonomiskt och statistiskt afseende för åren 1837, 1838, 1839, 1840 och 1841. Och som Länet, i hänseende till landets beskaffenhet och odling, invånarnes bildning och lefnadssätt, näringarne, beskattningssättet och politiska styrelsen, består af 2:ne alldeles olika och skilda delar,

så har jag ansett mig böra derefter lämpa denna berättelse, samt foljaktligen särskildt afhandla:

Kust-landet eller det egentliga Norrbotten.

I afseende derå förekommer.

1:o Landets Allmänna beskaffenhet.

Då detta ämne blifvit fullständigt afhandladt uti Läns-styrelsens år 1822 afgifna underdåniga Femårs-Berättelse, samt kustlandets geografiska läge sedermera icke undergått någon förändring, så vågar jag, för att undgå öka vidlyftigheten med återupprepande af förhållanderne i denna del, underdånigst åberopa hvad berörde berättelse derom upptager.

2:o Invånare.

Af de trenne till utseende, språk och lynne skiljda folkstammar, hvar af Länets befolkning består, nemligen den Svenska, Finska och Lappska, utgör den sistnämnde eller Lappska stammen en högst obetydlig del. Den består endast af några få, här och der spridda hushåll, ursprungligen uppkomna af från Lappmarkerne nedflyttande utfattige Lappar, hvilka i allmänhet äro lättjefulla och af svag kropps-konstitution. De egna sig aldrig åt något bestämdt lefnadsyrke, samt falla oftast fattigförsörjningen och allmänheten till last. Svenska och Finska befolkningen deremot fortfar att vara arbetsam samt visa håg och fallenhet för slöjder, och är till karakter, lynne och seder oförändrad, sådan den uti förut härifrån afgifne berättelser skildrad blifvit. Folkmängden utgjorde för kustlandets socknar vid de i slutet af år 1841 hållne mantalsskrifningarne tillsammans 38,905 själar, eller 18,551 af man- och 20,354 af qvinkönet, hvaraf dock 10,389 af det förra och 11,690 af det sednare, dels såsom öfver- och underårige och dels af andre orsaker, voro mantalsfrie. Då totala folkmängden inom dessa socknar, städernas befolkning oberäknad, år 1836 uppgick till 36,896 personer, så har den således under sednast derefter förflutna fem åren ökat med 2,009 personer; deremot den under nästföregående qvinqvennim endast tilltagit med 1,502 själar eller med en fjerdedel mindre, än under de sista fem åren.

Välmågan på landsbygden inom Länets, som under de förflutna missväxtåren så betydligt aftagit, att många, hvilka förut varit välmående och

ägt utlånta penningar, derunder blifvit till den grad skuldsatte, att de måst för skuld lemna sina hemman, har dock någorlunda bibehållit sig hos sådane hemmansägare, hvilka haft åkerbruket väl ordnad och till någon höjd uppdrifvet. Likväl synes välståndet nu mera, sedan landet åter välsignats med bättre skördar, vara i märkbart tilltagande hos själfägande jordbrukare. Kronohemmans-åboer och nybyggare med svaga och ringa odlade hemman samt landbönder, åboer å frälsehemman och inhysesshjon eller backstugusittare deremot befinna sig ännu i klena omständigheter och hafva svårt att sig derifrån på lång tid upphjelpa. Dock torde, om välståndet hos jordbrukarne fortfarande tilltager, bättre tider äfven vara att emotse för sistnämnde klasser af befolkningen, helst orsakerne till deras nuvarande sämre ställning egentligen ligger deri, att tillfällena till arbetsförtjenster under de felslag-na skördarna minskats, hvarigenom arbetslönerne blifvit betydligt nedsatte, men varupriserne deremot stigit, så att arbetslönerne och priserna på lifsmedel icke stått i sådant förhållande till hvarandra, att arbetaren kunnat genom sitt arbete förtjena nödigt uppehälle för sig och de sina.

Arbetslönerne hafva vanligen bestigit sig sommartiden till 1 R:dr å 1 R:dr 8 sk. för häst och karl, 28 sk. till och med 32 sk. för en karl och 20 sk. för en qvinna, samt vintertiden till 36 sk. för häst och karl, 20 sk. för en karl och 10 å 12 sk. Banko för en qvinna, allt på egen kost. Och har dagspenningen å aflägsnare ställen varit nedtryckt ända till 33½ procent derunder, men arbetsförtjenster det oaktadt ändock på många ställen saknats.

3:o *Näringarne.*

Jordbruk. Af allmogen inom Länets socknar i kustlandet bedrifves åkerbruket såsom hufvudnäring. Att detsammes upphjelpande och utvidgning böra utgöra föremål för omsorgen om landets förkofran, har ock erfarenheten under de förflutna missväxtåren med säkerhet bevittnat, helst man öfver allt funnit, att hemmansägare i de byar, hvarest åkerbruket varit högst uppdrifvet, behöft föga eller intet anlita undsättningsanstalterna, då deremot de jordbrukare, som haft inskränkt och vårdslösadt åkerbruk, varit tvungna, att för undsättnings-spannmål skuldsätta sig större delen utöfver deras förmåga, att återbetala de erhållne försträckningarne. Och ehuru jordbruksnäringen befinner sig uti ett jemnt tilltagande, har likväl framskridandet derutinnan under de fem år, som denna berättelse omfattar, icke varit så märkbart som man haft skäl att vänta. Orsakerne dertill kunna väl till

någon del ligga i den modlöshet, som hos jordbrukaren uppkommit genom flera år å rad felslaget hopp om god skörd; men dock lära dessa orsaker till väsendtligare del förefinnas uti jordbrukarnes utaf missväxten förorsakade oförmåga, att underhålla erforderlig arbetspersonal, samt för dem uppkommen nödvändighet, att för syllande af första behofven tillgripa binäringar, deribland tjarubränningen utgör den egentligaste och som hufvudsakligen upptager sådan tid af året, hvilken, för jordbrukets utvidgning använd, skulle, i stället för en tillfällig inkomst, kunnat lemna odlaren en årlig ersättning för dess nedlagda arbete. Sedan tillgångarna på tjarutillverkningsämnen nu mera börja att blifva något medtagne, torde likväl sådant, i förening med inträffadt lågt pris å tjaran, komma att tvinga jordägaren att vända sin håg från tjarutillverkningen åt jordbruket, hvadan man ock har anledning hoppas, att detsamma skall såsom landets naturliga hufvudnäring hädanefter framskrida med större skyndsamhet än hitintills, oakadt brist på tillräcklig gödseltillgång, dryg produktionskostnad och klimatets hårdhet samt andra lokala omständigheter deremot lägga ganska svåra hinder i vägen.

Uti södra delen af länet eller egentligen i Piteå socken besås vanligen halfva åkerviddan med korn samt en fjerdedel deraf med höstråg, och resten hålles i träde. I den öfriga delen af länet, hvarest obetydligt vinterråg sås, utgör korn landets hufvudsäde, och hålles derstädes en ganska obetydlig del af åkern uti träde. Kornafkastningen kan, i anseende till flere felslagne skördar, under de nu ifrågavarande fem åren icke i medeltal antagas till högre äring än tredje kornets behållning efter afdrag af utsädet, och rågen till tionde kornets afkastning. Vårråg, blandsäd och hafra nyttjas härstädes högst obetydligt; potatesodlingen deremot, som öfver allt gagnas, synes vara uti betydligt tilltagande och kålrötter odlas till husbehof; men trädgårdsväxter allenast af ståndspersoner för egna behof.

Hampodlingen, som tillföre i allmänhet bedrifvits till husbehof, har under de ifrågavarande fem åren betydligt aftagit, egentligen af brist på till utsäde dugligt frö. Deremot hafva lyckliga försök med odling af lin blifvit, i synnerhet i de södra socknarne, gjorda. Af ingendera sorten produceras dock så mycket, som på långt när motsvarar landets behof, hvadan ock hampa och lin måste från andra orter till betydliga kvantiteter införas.

I afseende å sänings- och skördetiderna är ingen ny iakttagelse att anmärka; och har spannmålsproduktionen under missväxtåren betydligt understigit landets behof, men vid medelmåttiga skördar svarar den nära emot

behovvet samt lemnar i goda år äfven något deröfver till afsalu, åtminstone i Piteå och Luleå socknar.

Boskapsskötsel. I allmänhet underhålles inom länet en ladugård, svarende emot behovvet för den i bruk varande åkervidden. Och uti Finska församlingarne, samt äfven i de norra svenska socknarne, utgör boskapsskötseln dessutom en ganska vigtig näringsgren, i anseende till den större qvantitet ladugårdsalster, som från dessa socknar årligen afsättes. Ladugårdsskötseln kan dock icke sägas hafva under ifrågavarande fem år vunnit någon egentlig utvidgning, helst missväxten under dessa år äfven sträckt sig till foderafkastningen. Likväl förmärkes öfverallt en synnerlig omtanke att utvidga höbordet, men i de trakter, der tillfälle att rödja naturliga ängar saknas, går ganska sakta dermed, emedan fortkomsten derutinnan då endast beror på lindeodling och gödseltillgången, som skall fördelas emellan åkerns och gamla lindens underhåll, förty lemnar ringa öfverskott för nya lindens begödslande. Sådant oakadt, är dock lindeodlingen inom Piteå Socken uti ett märkbart tilltagande; och hafva på flera ställen i länet försök blifvit med goda förhoppningar om framgång gjorda, att genom vattens uppdämmande på lågländta stränder samt medelst sjöars utdikning bereda ökad foder tillgång; varande hvad i öfrigt till detta ämne hörer fullständigt utveckladt uti tillförene härifrån afgifne berättelser, på hvilka jag förty får mig i underdånighet åberopa.

Skogar. Såsom äfven föregående berättelser innehålla består egentliga skogstillgången af tall och gran samt något björk. Den är mycket olika uti olika trakter. Omkring sjökusten och å de större byarnes områden har till byggnadsvirke och utskeppning duglig skog redan långt härförut blifvit ganska mycket medtagen. Men äfven under den tid denna berättelse afser, hafva skogstillgångarne från aflägsnare skogar betydligt ålitats samt tillgång i synnerhet på större timmer och skeppsvirke såsom följd deraf minskats. Trenne sammanträffande orsaker hafva härtill bidragit; först och främst har afsättning af skogseffekter utgjort hufvudsakligaste källan för allmogens uppehälle under missväxtlären, hvadan ock skogarne måst af den mera än tillförene för sådant behof tillgripas. Sedermera har en mer än vanlig liflighet uti skeppsbyggeri framkallat en större afsättning af dertill erforderligt byggnadsvirke. Och slutligen hafva stegrade priser på bräder, plankor, bjelkar och sparrar lockat allmogen och sågverksägare att deraf producera så mycket som möjligt varit. Den inkomst, som utaf denna större efterfrågan efter skogseffekter uppkommit, har för orten varit ganska välgörande samt bidragande till många fattiga familjers bergning och utkomst. Och är

brist på timmerskog och andra erforderliga skogsförnödenheter detta oaktadt icke för det närvarande att befara, samt kunde icke heller för framtiden ifrågakomma, derest skogarne blefve ändamålsenligt behandlade och vårdade. Men uti detta fall råder ingen omtänka hos allmogen i allmänhet. Undantag derifrån måste dock göras för de få byar, som hafva storskiftade skogar, emedan deras ägare med större noggrannhet och med beräkning af skogens bestånd i framtiden behandla hvar och en sina skiften. Deraf har man ock anledning, att, sedan i länet pågående afvittringarne hunnit fullbordas, så att laga skiften af byarnas utmarker kan äga rum, emotse en bättre skogshushållning, än den som hitintills iakttagits.

Bergsrörelse. Flere nya grufvor hafva väl under de ifrågavarande åren blifvit inmutade, men de flesta af dem äro ännu icke bearbetade till den grad, att deras verkliga värde hunnit utrönas. Dock förtjena 2:ne uppfunna kopparmalms-anledningar uppmärksamhet: den ena i Öfver Torneå socken, på gränsen emot Neder- och Öfver-Calix samt Carl Gustafs socknar, och den andra på vestra sidan af Torneå träsk och Schangeli berg circa 48 mil från Haparanda stad. Och skall den sednare i dagen innehålla mycken tillgång på ovanligt rik kopparmalm; hafvande delägarne i företaget det bästa hopp, att med fördel kunna göra densamma fruktbar, oaktadt aflägsenheten långt bort i ödesjellen och det hårda klimatet med circa 2½ månaders sommar.

Jernverkshandteringen har sedan år 1836 i så måtto blifvit utvidgad, att invid Rosfors vid den tiden färdigbyggda masugn i Piteå socken uppyggt en ny stångjernssmedja med tvänne härdar och 1200 Sk~~Å~~ årligt smide, samt en knipp- och en spikhammare. Jernstillverkningen derstädes åstadkommes hufvudsakligen af malmer från i närheten deraf förut upptagne nya grufvor. Såväl vid detta nya jernverk, som vid förut i länet befintliga bruk, har jernstillverkningen forcerats så mycket möjligt varit. Men det är tvifvel underkastadt huruvida, vid nu inträffade dåliga konjunkturer för jernhandteringen i allmänhet, smidet härstädes skall kunna med någon fördel fortsättas, änskönt hvarken malmer eller skogstillgångar tryta, samt bergshandteringen förty synes hafva bordt blifva en af ortens hufvudnäringar.

Fabriker, bruk och öfriga näringar, hvilka ej höra till bergsrörelsen:

Sågverk. Konjunkturerna för denna näringsgren äro mycket föränderlige. De sista åren hafva de dock varit ganska goda, emedan, såsom förr anmärkt är, brädpriserna betydligt stigit. Deraf har ock framkallats en ökad tillverkning; och hafva utaf samma skäl nya sågverksanläggningar uppkommit. Uti Piteå socken äro tvänne och i Öfver Luleå socken ett mindre

såg-

sågverk å nyo uppbyggda. Skatemarks såg i sistnämnde socken, som förut varit nedlagd, är ock å nyo iståndsatt samt några ödelagda grofbladiga husbehofs sågar åter uppbyggde. Stockfångsten för de nybyggda sågverken är beräknad på köpetimmer från angränsande byar, men huruvida tillgången derpå blifver varaktig för framtiden är mycket tvifvel underkastadt, helst allmogen nu mera börjat medelst handsågning förädla sin skog till plankor och det alltid måste för gifvet antagas, att bonden på sådant sätt skall för sitt timmer erhålla större ersättning, än sågverksägaren kan honom erbjuda. Beträffande åter de sågverk, som hafva stockfångst från krono-allmänningsskogar, så är väl timmerbrist ännu icke att befara, men då tillgången på de bäst tillgängliga ställena redan är medtagen, blifver åtkomsten af sågstocker allt mer och mer kostsam och besvärlig samt tillverkningspriset i samma mån högre. Missbruk vid huggningsrättens utöfvande torde ock äga rum samt bidra till skogarnes ålitande, vida öfver hvad den långsamma återväxten härstädes kan medgifva. Emellertid har dock sågverksrörelsen de sednare åren varit och är för det närvarande en för orten lönande och ganska betydlig inkomstkälla.

Skeppsbyggeri. I synnerhet under sista åren af den period, som denna Berättelse omfattar, har skeppsbyggeriet härstädes varit mer än vanligt lifligt. Tvänne ordentliga skeppsvarf, det ena i Piteå och det andra i Neder Luleå socken, hafva blifvit anlagda, hvarå flera nya fartyg årligen byggts. Dessutom äro på särskilde byggnadsplatser inom kustlandets socknar flere nya skeppsbyggnader åstadkomne. En stor del af de sålunda byggda fartygen har varit beställd för utländsk räkning, men i anseende till den mindre fördelaktiga ställning, hvari frakt och sjöfart sedermera kommit, hafva dylika beställningar nu mera upphört samt skeppsbyggeriet nära afstannat, till stor skada för orten, som de föregående åren deraf haft en betydlig vinst.

Glasbruk. Långviks glasbruk i Piteå socken, det enda som i länet finnes, har under de ifrågavarande fem åren bedrifvits med oafbruten drift. Årliga tillverkningen, som bestått af fönsterglas och buteljer samt något hvitt taffelglas, har i medeltal uppgått till 19,000 R:dr B:ko. Med undantag af hvad som af tillverkade glaset kunnat i orten afsättas, är resten utskeppad på Stockholm. Och skall behållningen på glasbruksdriften, i anseende till lågt pris å glaset, hafva varit högst obetydlig.

Mjölqvarnar. I länet finnas endast tio stycken skattlagda tullmjölqvarnar, som äro i gång, en del kortare och en del något längre tid af året.

De anses hvardera gifva ägarena en behållen inkomst af 100 till högst 300 R:dr B:ko årligen. Men då vid desamma blott en obetydligare del af ortens spannmåls-behof hinnes förmalas, måste den öfriga spannmåls-konsumtionen förmalas på husbehofs svalt-mjölqvarnar, som till stor mängd finnas öfver allt i länet.

Binäringar.

Jagt. Under de ifrågavarande åren har fågelfångsten varit högst obetydlig, men deremot kan jagt efter räf, filfras, mård, hermelin och ekorre hafva för orten inbringat någon behållen inkomst. En eller annan björn fångas äfven årligen, samt någon gång äfven varg, som dock, när sådant inträffar, uteslutande dödas af lappar. Och tyckes jagten vid kustlandet vara i årligt aftagande, såsom följd af den framskridande odlingen.

Fiske. Såsom kändt är, idkas uti länet fiske efter lax, ströming, sik och gädda samt åtskillig annan småfisk. Fångsten kan en del år vara förmanligare och åter andra år mindre gifvande. Den svarar dock alltid emot ortens behof, samt lemnar af lax, ströming, sik och gädda något öfverskott till afyttring utom orten. Torneå, Calix samt Luleå elfvar förtjena egentligen att nämnas såsom laxfischen. Och beräknas årliga laxexporten derifrån att uppgå till omkring 800 tunnor. Något skälfiske idkas äfven af skärgårds-innebyggarne, deraf afkastningen till en del afyttras utom provinsen.

Tjärubänning. Höga priser på tjära under en del af de ifrågavarande åren samt allmogens af missväxterne förorsakade behof, att mer än flera år förut vanligt varit tillgripa denna näringsgren, hafva visserligen ökat tjäruproduktionen. Sådant kan ock för afhjelpande af de tillfälliga behofven hafva varit för orten välgörande; men det har likväl, såsom jag här förut i underdånighet antydt, skett på jordbrukets bekostnad och är förty icke att rekommendera. Allmogen börjar äfven sjelfinse sanningen deraf, och det är således anledning förmoda, det denna nu i nödfall för långt utsträckta näringsgren skall träda tillbaka till sin naturliga bestämmelse och icke i framtiden lägga hinder i vägen för åkerbrukets framskridande.

Kolning. Ägare af härstädes befintliga bruk och bergverk begagna i allmänhet egne kolare, hvadan ock en ganska obetydlig del af den intill bruken och bergverken nära boende allmogen befattar sig med kolning, som i öfrigt anses som en mindre lönande binäring, den allmogen icke heller ännu lärt sig att ändamålsenligt sköta.

Salpeter-tillverkning. Denna näringsgren, som endast begagnas inom Luleå fogderi, har väl förut derstädes varit i jemnt tilltagande, ehuru den ändock icke på långt när hunnit blifva allmän. Under de nu ifrågavarande åren har den dock märkbart aftagit, synnerligast i Piteå socken, der den varit mindre uppdrifven. Väsentligaste orsaken härtill är otvifvelaktigt nedsättningen af lösningspriset å salpetern vid en tidpunkt, då näringen ännu icke hunnit till stadga. Enär betalningen minskats, har sådant afskräckt dem, som uti beredning af salpeter ägt ingen kunskap eller erfarenhet, att dermed göra försök. De, som redan börjat att tillverka salpeter, men icke ännu hunnit vinna goda resultat, hafva befarat förlust af företagen samt under sådan förutsättning öfvergifvit handteringen, hvilken i allmänhet bland allmogen anses vara skadlig för jordbruket och förty icke kunna komma till fullkomligt stånd. Sistnämnda skäl kan dock antagas utgöra mera inbillning än verklighet, ty för salpeter-beredningen erforderlig urin samlas hufvudsakligen under sommartiden, då den i alla fall går förlorad för jordbruket. Det arbete, som på salpeter-tillverkningen behöfver användas, fordrar icke jordbrukarens aflägsnande från hemmet, samt är ej heller af den betydendet, att jordens skötsel derunder behöfver åsidosättas. Således synes salpeter-tillverkningen vara en näring, som är lämplig att jemte jordbruket bedrifvas, och den förtjenar förty att uppmuntras. Den förhöjning å salpeterns lösningspris af 32 sk. Banko lispundet, som förlidet år ägt rum, torde ock kunna anses för en sådan, till ändamålet i någon mån ledande uppmuntran.

Pottasketillverkningen har de sednare åren intagit ett rum bland ortens binäringar, men är ännu i dess linda; dock börja många att mer och mer egna sig deråt, och denna näringsgren kan egentligen från de nu ifrågavarande åren datera sin uppkomst. Den framskrider ock småningom och torde, om icke pottaskepriset allt för mycket faller, blifva temligen högt uppdrifven, helst kronoskogarne leuua ymnig tillgång på rudimaterier härtill för sådane arbetare, som ej äga egna skogar, samt dertill kommer, att arbetet kan till stor del bedrifvas af barn och ålderstegne personer, hvilka icke till fördelaktigare göromål kunna användas.

Hundsågning af plankor har inom detta län varit en förut högst obetydligt gagnad näring. Allmogen har dock de sista åren börjat att mycket befatta sig dermed. Närvarande höga priser å denna produkt hafva ock bidragit att hastigt uppdrifva spekulationsandan i den vägen. Fortfåra konjunkturene sådane de nu äro, är det ganska troligt att denna näring blifver för hemmansinnehafvare i allmänhet en lönande bihandling. Och så-

dant vore önskligt, emedan mindre tillgänglige skogstillgångar derigenom kunde blifva användbare på för ägarne fördelaktigare vilkor än hittills beräknadt varit.

Handel idkas väl af några få bland allmogen inom länet, men om man undantager det olofliga vid utöfningen deraf, så kan någon egentlig handel icke antagas vara såsom näring bedrifven, helst dertill icke torde kunna räknas den handel, som med landtmannaprodukter inom orten utöfvas och som inskränker sig endast till afsättning af tillverkarnes egna produkter och uppköp af för deras behof erforderliga varor.

Hvad öfrige näringar, såsom väfnader, husslöjder samt träarbeten och smiden med mera, beträffar, så gagnas de allenast för egna och ortens invånares behof, samt kunna förty icke räknas till binäringar, ehuru många bland allmogen visa utmärkt fallenhet och färdighet uti dylika slöjders utöfvande.

4:o Politisk författning.

Kammarverk. Under åren 1837 till och med 1841 har skattdragande hemmantalet uti Norrbottens kustland blifvit förökadt med 16 $\frac{1}{4}$ mantal i skatt ingångna hemman eller 6 $\frac{3}{4}$ mantal af krono, 9 $\frac{1}{4}$ mantal af fräse och 1 mantal af säterinatur. Under samma tid hafva 25 nyhemman blifvit till anläggning beviljade med tillgodonjutande af bestämda frihetsår och öfrige enligt författningarne nybygges anläggare förunnade förmåner. Dessutom är ett kronotorp upptaget samt 23 särskilde lägenheter på krono-allmänningarne upplåtne för begagnande tills vidare. Och hafva afvittringsgörömålen oafbrutet fortgått, men i öfrigt har ingen förändring ägt rum i de förhållanden, som under denna rubrik blifvit i föregående berättelser afhandlade.

Statsbidrag. Uti statistiska tabellen äro statsbidragen upptagna särskildt för hvart slags hemman och för hvarje näring. De grunder, hvarest ordinarie räntan utgår, äro uppgifne i min underdåniga berättelse af år 1839. Och de ämnen, som i öfrigt med statsbidragen hafva sammanhang, finnas afhandlade uti Eders Kongl. Maj:ts Befällningshafvandes år 1822 afgifne femårs-berättelse, på hvilken jag nu får mig i underdånighet åberopa.

Politie. Allmänna anstalter till ordningens vidmakthållande äro icke andre än hvad lag, författningar och instruktioner ålägga vederbörande tjänstemän att iakttaga, om icke nu mera dertill få räknas de nyligen inrättade socknenämnderna, af hvilkas verksamhet några resultat likväl ännu icke

hunnit visa sig. I alla fall har, hvad ordningen och sedligheten i allmänhet beträffar, inga otillfredsställande tilldragelser timat.

Sockneskolor finnas icke ännu inom länet inrättade, utan bestrides barnundervisningen dels af föräldrarne sjelfva, dels ock af vissa barnalärare under föräldrarnes uppsigt. Bristen på skolinrättningar eller undervisningsanstalter torde dock snart nog blifva, åtminstone till någon del, afhjelpat genom de åtgärder, som i följd af den nya författningen om sockne- eller folkskolor blifvit beslutade och komma att vidtagas.

För hälsovården äro inga nya anstalter under de ifrågavarande fem åren vidtagne, men uti Piteå socken är ytterligare en ny barnmorska anställd. På åtskilliga ställen hafva väl smittosamma febrar och äfven smittkoppor visat sig, men dock icke särdeles kringgripande, utan kan man säga att hälsotillståndet i allmänhet varit godt.

Fattigvården har, i anseende till den tillväxt af fattiga, som under missväxtåren uppkommit, varit ganska betungande för allmänheten. Uti Piteå socken har fattigförsörjningen undergått en alldeles ny och, såsom det visat sig, ganska ändamålsenlig reglering, till följe hvaraf allt tiggeri derstädes upphört. Men i Länets öfrige socknar handhafves fattigvården ännu till det mesta på förr brukligt sätt, hvadan ock bettlande derstädes icke kunnat alldeles förekommas. Såsom statistiska tabellen visar, är fattigförsörjningskostnaden för kustlandets alla socknar beräknad att uppgå till en summa af 9,550 R:dr 28 sk. Banko, hvilket utgör en ganska kännbar utgift för denna fattiga ort.

I afseende å gästgifveri-inrättningarne samt anstalter för rofdjurs utdödande är intet nytt att anmärka, utan får jag derom i underdånighet åberopa hvad föregående berättelser innehålla.

5:o Städer.

a) *Piteå stad*, belägen, såsom föregående berättelser äfven upplysa, på en holme i Piteå elf, en mil ifrån elfvens utlopp i Bottniska viken, med temligt bekväm hamn, — hade år 1841 en folkmängd af 1,210 personer. De näringar, hvarpå stadens bestånd sig grundar, utgöras förnämligast af handel, sjöfart, skeppsbyggeri, handverk, fiske, åkerbruk och boskapsskötsel.

Handeln idkas för det mesta på Stockholm, men har under nu ifrågavarande åren jemväl varit utsträckt till Götheborg, Köpenhamn och Lübeck. Exportartiklarne bestå af tjära, bjelkar, sparrar, plankor, pottaska, smör,

fisk, skinnvaror, renstekar och renshudar, samt upphandlas förnämligast inom Piteå socken jemte Arfvidsjaurs och Arjeplogs Lappmarker. På de hufvudsakligaste exportvarorne eller tjära, bjelkar och sparrar samt renshudar har tillgången under dessa fem åren varit betydligare än på lång tid förut. Och som följd deraf har ock handeln visat sig mera liflig än vauligt. Från Stockholm återhemta stadens handlande sina förlag af spannmål, salt, tobak, specier och kramvaror, hvarmed de sedan förse trafikerande i staden och på marknaderne i Skellefteå och Burträsk's socknar samt ofvannämnde Lappmarker.

Sjöfarten. Stadens egna fartyg hafva till antalet endast varierat emellan tre och fyra om tillsammans 130 å 160 lästers drägt, hvadan ock hufvudsakligaste exporten måst ombesörjas med från andra orter befraktade fartyg. Och har en stadens handlande tillhörig brigg år 1841 genom sjöskada gått förlorad, men i öfrigt har sjöfarten varit lycklig.

Skeppsbyggnad. För stadens egen räkning är väl intet fartyg under den tid, som nu är i fråga, nybyggt; men för andra rederier hafva stadens handlande deremot verkställt nybyggnader af tvänne större skepp, två stora briggar och en skonert. Vid dessa skeppsbyggnader hafva stadens skeppstimmermän haft jemn och god arbetsförtjenst, och äfven en ökad inkomst derigenom beredts åtskillige stadens handverkare, såsom repslagare, smeder och gelbgjutare.

Med de öfriga handtverkerierne har deremot förhållandet varit enahanda med hvad derom i föregående berättelser i underdånighet anføres.

Fisket har dessa fem åren bedrifvits såsom förr hufvudsakligen efter ströming; fångsten har varit medelmåttig. Och hafva uti härtill hörande inrättningar inga förändringar ägt rum, äfvensom *Jordbruk och boskapskötsel* befinna sig på samma ståndpunkt, som tillforene.

Den i staden varande trivialskolan har ej undergått någon förändring. Länets lazarett är härstädes beläget, men någon särskild staden tillhörig inrättning för hälsovården finnes icke; och ombesörjes fattigvården nu mera på det sätt, att värnlösa barn samt ålderstigna fattiga personer genom entreprenad-auktion upplåtas till vårdande åt hemmansägare på landet; hvar emot öfrige behöfvande tilldelas understöd i mjöl och andre matvaror.

b) *Luleå stad*, som är belägen vid en djup fjord nära Luleå elfs utlopp i hafvet, äger god och säker hamn. Invånarnes antal utgjorde år 1841 1,116 personer. Utom handel, sjöfart och skeppsrederi, som utgöra stadens

hufvudnäringar, bidraga äfven jordbruk, boskapsskötsel och fiske till den-
sammans bestånd.

Handeln bedrifves, hvad exporten beträffar, med tjära, trädvaror, smör, fisk, skinnvaror, renkött, renshudar och lim m. m. Dessa varor uppköpas under marknaderna i Luleå, Råneå, Öfver-Calix och Neder-Calix socknar samt Joekmocks och Gellivare lappmarker. De utskeppas sedermera dels på Stockholm, dels äfven på flere utländska platser. Och som Luleå stad har vidsträcktare handelsdistrikt än Piteå samt följaktligen större tillgång på exportartiklar, så är handeln derstädes lifligare och mera vinstgifvande. Importen från utländsk ort består nästan uteslutande af salt, hvaremot öfrige förnödenheter hemtas från Stockholm. De ifrågavarande fem åren hafva äfven för handeln i denna stad varit mera gynnande än de näst föregående, och sjöfarten, som dermed står i oskiljaktigt sammanhang, har icke blott svarat handelsns behof, utan äfven blifvit derutöfver utsträckt till fraktresor på aflägsnare farvatten, hvaraf rederierne, åtminstone under förra delen af den period, denna berättelse omfattar, haft betydlig vinst, ehuru konjunkturerna de sednare åren försämrats.

Skeppsbyggeriet hade vid den tid förra berättelsen afgafs ernått sin höjd. De sednare åren har det dock något aftagit. I jemförelse med Piteå stad, har likväl denna näringsgren varit ganska betydlig i Luleå samt fördelaktig icke allenast för stadens invånare, utan ock för kringliggande allmoge, som vid varfven erhållit arbete och afsättning af skogseffekter.

Handtverkeriernes ställning är i allt lika, som för Piteå stad blifvit uppgifvet. Och jordbruket samt den dermed förenade boskapsskötseln, som de fleste stadens invånare bedrifva till husbehof, hafva icke undergått någon förändring mot hvad föregående berättelse innehålla.

Ett beck-kokeri är på stadens område anlagdt af konsuln Claës Peyron i Stockholm, men derstädes åstadkommes för närvarande ingen tillverkning. Uti staden finnes en lägre apologist-skola med tvänne lärare, som lönas af statens medel, hvaremot ingen allmän inrättning för hälsovården är att tillgå; och fattigvården inskränker sig till utdelande af kontanta understöd åt de mest behöfvande, utaf vissa dertill anslagna medel eller skeende sammanskott.

Haparanda köping, som grundlades år 1812 öfverst vid Bottniska viken på vestra sidan af Torneåelf invid gränsen emot Ryssland, saknar beqvämt hamnställe på närmare håll än en mils afstånd från köpingen. Folkmängden utgjorde år 1841, 403 personer, samt har således, sedan första berättelsen afgafs, ökats med ett antal af 160. Välståndet hos befolkningen

har under de ifrågavarande fem åren bibehållit sig på ungefär samma goda ståndpunkt, som i förra berättelsen omförmäles. Handtverkerierna äro fullt jemförliga med Piteå och Luleå städers. Handeln och sjöfarten utgöra den hufvudsakliga grund, hvarpå köpingens bestånd hvilat. Uti Calix socknar, Neder-Torneå, Carl Gustafs och Öfver-Torneå församlingar samt Juckasjerfvi och Enontekis lappmarker upphandla köpingens handlande de hufvudsakligaste exportartiklarna, som bestå af tjära, pelterier och betydligt viktualievaror, såsom smör, talg och lax, hvilka sedermera utskeppas till det mesta på Stockholm. En del importvaror återhemtas ock derifrån, men större delen deraf tages direkte från utländska platser. Sjöfarten motsvarar handelsbehof och bedrifves både på in- och utländska orter. Och hafva bägge dessa näringar under nu ifrågavarande fem år varit lika lifliga, som under nästföregående qvinqvennum; men skeppsbyggeri kan derstädes icke ifrågakomma, emedan brist på dertill erforderligt virke i närheten af köpingen lägger hinder i vägen för denna närings uppkomst och utveckling.

Ännu saknar köpingen egen justice, men är försedd med en lägre lärdomsskola med trenne af statens medel aflönade lärare, som årligen lemna undervisning åt 40 à 50 barn. En af Länets provincial-läkare har äfven i köpingen sin station. Derstädes finnes ock ett apothek, men hvarken allmän inrättning för hälsovården eller särskild fattigförsörjningsanstalt.

Jag öfvergår nu i underdånighet till berättelsen om

Norrbottnens lappmarker.

1:0. *Landets allmänna beskaffenhet.*

Jockmocks, Gellivara, Juckasjerfvi och Enontekis lappmarker äro till deras geografiska läge samt allmänna beskaffenhet i öfrigt fullständigt beskrifna uti länestyrelsens år 1822 afgifne Femårs-Berättelse och hafva sedermera i desse afseenden icke undergått någon förändring. Arvidsjaur och Arjeplogs lappmarker, som till följe af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 10 Februari 1837 blifvit lagde under Norrbottens län, hafva ökat lappmarkernas område, som förut utgjort 502½ qvadratmil, med en arealvidd af 211½ qvadratmil. De äro belagne, Arvidsjaur socken på 15 och Arjeplogs på 23½ mils afstånd från Piteå stad. Af fjellberg, mångfaldiga sjöar, träsk och

och myror samt deremellan liggande hedland och skogar bildas dessa landskap. Och ifrån fjellet Seveåsen inom Arjeplougs lappmark hafva Piteå och Skellefteå elfvar sin upprinnelse samt löpa sedermera genom Arvidsjaur's lappmark och utfalla i hafvet, den förra inom Piteå socken och den sednare i Skellefteå inom Vesterbottens län.

Rådande jordmånen på de bebodda ställena i sistberörde lappmarker är sandjord och sin mylla utan botten, hvadan ock god åkerjord på högst få ställen derstädes kan anträffas. På naturliga ängar och lägenheter till ängsodling är deremot mera tillgång, dels vid elfvar och backar samt på lågländta ållen, som årligen öfversvämmas af vatten, dels ock af myror, som kunna bergas hvart annat och hvart 3:dje år.

2:o. *Invånare.*

Folkmängden inom Arjeplougs och Arvidsjaur's församlingar är uppgifven att utgöra 2,631 personer, men, som mantalskrifningar icke hållas i lappmarkerna, kan denna uppgift ej annat än vara approximatif. Och är det utur samma skäl svårt att med någon tillförlitlighet bestämma huruvida folkstocken under de ifrågavarande fem åren undergått någon väsendtlig förändring, så väl i berörde församlingar som i de öfrige lappmarkerna, hvar-est sammanräknade folkmängden, enär förra tabellen afgafs, antogs utgöra 4,700 personer. Sannolikt är dock, att lappska folkstammen småningom aftager i samma mån, som odlingen inom lappmarkerna fortskrider, men att deremot svenska och finska befolkningen förökas, särdeles genom inflyttningar från kustlandet. Lappmarkernas invånares lynnen, seder, vanor och lefnadssätt hafva icke på dessa fem år undergått några förändringar; och då hvad, som härom kan vara att anföra, blifvit fullständigt utveckladt uti Eders Kongl. Maj:ts Befälningshafvandes år 1822 afgifne Femårs-Berättelse samt detsamma äfven är tillämpligt i afseende å befolkningen i Arvidsjaur's och Arjeplougs lappmarker, så har jag icke ansett mig böra upprepa hvad deri uti detta ämne förekommer.

På välståndet ibland lapparne hafva följderna af de sednaste missväxt-åren icke kunnat hafva något direkt inflytaude, emedan de idka alldeles intet åkerbruk samt begagna bögst obetydligt spannmål för sina födoråds behof. Vålmågan hos dem har förty icke betydligt aftagit; men ehuru hemmans-åboer och nybyggare i lappmarken hafva inskränkt åkerbruk, hafva de lik-

väl icke kunnat undgå att ganska märkbart känna missväxtens svåra följder; och välståndet hos denna del af befolkningen har förty i allmänhet aftagit, ehuru många bibehållit sig förmögne.

3:o. *Näringar.*

Rehnskötsel fortfar att vara lappska allmogens hufvudnäring, hvarifrån den nästan uteslutande hemtar alla sina lefnadsbehof. Åtskilliga lappmarksnybyggare äga ock rehnghjordar; och bedrifves rehnskötseln nu alldeles på samma sätt som tillföre, men huruvida den till- eller aftagit är omöjligt att bestämma, emedan ingen blifver i tillfälle att få bestämd reda på det antal rehnar, hvar och en lapp innehafver, af orsak, att lapparne hysa den fördom, att uppläkten derom skall förorsaka olyckor bland rehnboskapen. Dock förmodas det, rehndjurens antal icke skall blifvit under de ifrågavarande fem åren förminskadt.

Jordbruk bedrifves väl af hemmans-innehafvare och nybyggare i lappmarkerna, men i en mycket liten skala. Korn utgör enda utsädet. Och som åkrarne bestå af små spridda flockar samt äro illa häfdade, blir afkastningen ringa och kan öfver hufvud icke uppskattas till högre än $2\frac{1}{2}$ tunnors behållning efter en tunnans utsäde. Väl är åkerbruket uti tilltagande, men dermed går ganska sakta; och svarar afkastningen på långt när icke emot brukarenas behof.

Boskapskötseln idkas af hemmans-innehafvare och nybyggare med ganska god framgång; ifrån stränder omkring bäckar och elfvar samt ifrån myror, som till stor myckenhet förekomma i lappmarkernas vidsträckta skogar, upphemtas för utfodringen erforderligt foder. Och beror antalet af de boskaps kreatur, hvarje åbo underhåller, på många ställen utaf den arbetspersonal, han under bergningstiden kan disponera, ty i allmänhet finnes tillgång att ifrån myrängar å kronoskogarne inberga så mycket hö, som medhinnas kan, men med höbergningen går dock ganska sakta, emedan ängarne gifva ringa afkastning i förhållande till deras vidd. Som höet är af mycket dålig beskaffenhet, gifva kreaturen under vintern obetydlig afkastning; och det är förty endast under sommarmånaderna, då alltid godt mulbete finnes, som lappmarksnybyggaren drager egentligt revent af sin boskapskötsel medelst tillverkning af smör, som sedan afsättes till kustlandets handlande.

Skogarne användas i lappmarkerna endast till husbehof, och dertill äro de fullt tillräcklige, då man undantager sjelfva fjelltrakterna, som äro kala.

Utaf de närmast kustlandet vid Luleå elf i Jockmocks lappmark bosatte åboer kunna dock någre skogsprodukter afyttras, ehuru sådant är obetydligt.

Bergverksrörelse. Sedan arbetet vid Nasa silfververk i Arjeplogs socken för många år tillbaka upphört, har ingen bergverksrörelse i berörde och Arfvidsjaur's lappmarker varit bedrifven. I de öfrige lappmarkerna drifves icke heller sådan rörelse för inbyggarnes räkning, men lapparne i Gellivare, Juckasjerfvi och Enontekis lappmarker hafva betydlig inkomst med forsling af malm från Gellivare malmberg och från de under Kengis jernverk lydande grufvor, helst större delen af den malm, som från dessa grufvor årligen brytes, transporteras med rehnar. Angående Schangeli nyligen upptagna koppargrufva är nämndt vid fråga om bergverksrörelsen i Norrbottens kustland.

Binäringarne bestå hufvudsakligen af jagt, fiske och limkokning. Hvardera näringen lemnar alltid något öfverskott till afsalu utom landet, men beloppet deraf kan det ena året vara större och det andra mindre, och det är svårt att sluta till dessa näringars till- eller aftagande.

Tjärubränning idkas endast af de närmast kustlandet bosatte inbyggarna uti Arfvidsjaur's och Jockmocks lappmarker, men dock mycket obetydligt. Denna handtering kan icke heller sägas vara lönande, emedan den långa transporten till afsättningsorterna belastar varan med betydlig kostnad.

Salpetertillverkning åstadkommes af Svenska befolkningen i Arfvidsjaur's socken och har derstädes till och med hunnit blifva mera allmän än inom kustlandet. Dock torde, hvad om denna närings aftagande för kustlandet anfördt blifvit, äfven här böra vinna tillämpning.

Pottaska tillverkas ock till icke så obetydlig mängd inom Arfvidsjaur's socken; och torde denna binäring derstädes snart vinna en betydlig utvidgning, men i de öfrige lappmarkerne har pottaskesjudning ännu icke påtänkts, oaktadt ymnig tillgång på dertill användbar skog allestädes finnes och handteringen förty skulle blifva vinstgifvande.

Handeln drifves med ortens handlande under marknaderna, dervid lappmarkernas invånare hufvudsakligen afsätta sina produkter och uppköpa deras egna behof af spannmål, mjöl och andra förnödenheter.

4:o. Politisk författning.

Kammarverk. Genom i skatt ingångna hemman har skattdragande hemmantalet blifvit från och med 1837 till och med 1841 ökad med $3\frac{1}{2}$ dels

mantal; och hafva under samma tid 36 nybyggen samt 2:ne kronotorp blifvit till upptagande beviljade, hvarjemte 247 lägenheter äro särskildt för begagnande tills vidare upplätne.

Statsbidrag. Dessa äro uti statistiska tabellen införda och utgöras under de titlar, den utvisar. Och de ordinarie räntorne utgå utan förvandling.

Politie. Derutinnan har icke någon förändring ägt rum under de sednare åren, utan får jag i underdånighet åberopa hvad Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes Femårs-Berättelse af år 1822 derom upptager.

Särskilda anstalter för hälsovården finnas icke vidare, än i hänseende till vaccinationen, som öfver allt är införd; och fattigförsörjningen bestrides merendels genom kontanta tillskott.

Med djupaste undersätlig vördnad, trohet och nit framhärdar

Stormächtigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåte

C. A. v. HEDENBERG.

L. C.
F. V. Törnsten.

A. M. Euren.

Piteå Lands-Kansli den 21 Juni 1844.

Sammandrag Länsvis af de Landshöfdinge-Embetenas Femårs-berättelser för åren 1838—1842 åtföljande Tabeller för Städerna.

Län.	Hus, Tomter, Verk och Inrättningar.	Jord.											Utsäde af						Medelafkastning sedan utsädet är afdraget.							Underhållne Kreatur.						Uppskattadt värde.										Statsbidrag.																																																														
		Åker.	Äng.	Skog och betesmark.	Summa tunnland.	Hemmantal.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandsäd.	Ärtor.	Potates.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafia.	Blandsäd.	Ärtor.	Potates.	Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.	Getter.	Hus och Tomter.	Jord.	Bråk, Manufaktur, Fabriker m. m.		Summa.	Bevillning efter 1835 och 1841 årens Förordningar.					Ständige Räkter.					Arrende-medel.	Kostnad för Rotering.	Kostnad för Stadens styrelse.	Clereciets underhåll.				Fattigförsörjning.	Skjuts.	Väghållning.	Diverse onera, rantor och besvär.	Summa Statsbidrag.																																																		
																														Enligt 1sta Art.	Enligt 2dra Art.		Enligt 3de Art.	Brännvinsbränningsafgift.		Summa.	Boskaps- och Åkerskatt.	Mantalspenningar.		Tjände och Rantor af Bruk, Verk och Inrättningar.		Summa.				Pastorer.	Komministrar.	Kyrkobetjening.						Summa.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.																							
																																		Rdr.	sk.			rst.	Rdr.	sk.	rst.							Rdr.	sk.																																	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.
Upsala	690	2,553	817	1,072	4,442	53,31	54	525	482	92	79	10	891	353	3,045	3,693	444	508	53	4,145	258	2	415	7	144	342	—	1,584,600	36	—	237,352	36	—	62,499	—	—	1,884,512	24	—	1,472	—	—	14,812	7	3	—	—	—	2,026	20	6	18,310	27	9	74	36	2	1,087	—	—	2,173	16	—	3,335	4	2	—	—	—	489	38	8	6,431	40	—	4,942	—	—	1,756	8	—	2,725	—	—	5,890	—	—	48,421	24	4														
Stockholms	930	806	850	2,847	4,503	24,63	30	222	51	48	17	13	253	180	1,065	235	234	88	64	1,759	179	42	394	86	346	369	—	522,550	24	—	121,992	32	—	46,666	40	—	691,210	—	—	1,248	40	—	5,417	33	2	—	—	—	63	—	—	6,729	25	2	54	31	—	678	—	—	38	15	—	770	46	—	—	—	—	1,044	11	1	2,514	37	4	1,592	5	6	629	18	6	562	20	—	2,783	44	—	959	25	4	1,668	32	—	748	45	8	3,325	37	—	20,546	15	7		
Skaraborgs	644	3,475	1,976	5,647	11,098	22,23	38	450	129	1,587	210	61	747	203	2,636	616	6,433	907	383	5,308	355	276	906	196	375	569	1	1,011,472	16	—	269,076	24	—	32,044	16	—	1,312,593	8	—	1,656	38	—	7,543	28	10	10	28	3	1,306	3	—	10,517	2	1	17	26	8	1,117	24	—	4	8	—	1,139	10	8	—	—	—	500	22	8	5,172	34	—	1,406	32	—	656	26	8	396	42	8	2,460	5	4	3,012	6	1	1,005	16	—	4,782	—	—	4,275	10	8	32,864	8	6		
Kronebergs	201	142	250	302	694	10	1	50	40	30	10	1	60	3	166	213	140	40	5	540	50	24	170	8	12	100	—	471,548	16	—	36,801	32	—	11,300	—	—	519,650	—	—	436	36	—	2,850	39	11	—	—	—	234	27	—	3,522	6	11	50	6	8	326	36	—	—	—	—	376	42	8	—	—	—	163	37	4	1,180	—	—	1,108	25	2	100	—	—	70	—	—	1,278	25	2	1,284	—	—	1,228	32	—	300	—	—	2,006	42	8	11,372	10	9		
Jönköpings	603	591	768	372	1,731	21	20	167	35	290	242	270	552	108	739	105	700	251	41	3,686	202	104	275	—	85	246	—	1,044,496	38	—	119,759	24	—	19,416	32	—	1,183,672	46	—	1,549	8	—	9,487	30	5	—	—	—	592	16	6	11,629	6	11	5	—	—	1,071	2	4	—	—	—	431	4	8	3,858	16	—	1,293	40	—	526	—	—	576	34	—	2,396	16	—	2,566	3	—	5,153	34	—	2,582	20	—	3,655	24	—	33,348	30	11								
Westmanlands	1,221	3,381	3,373	14,876	21,620	99,88	57	971	459	192	213	20	1,346	371	5,872	3,113	810	1,221	138	7,718	465	89	1,201	204	842	885	10	1,471,497	33	—	759,432	27	—	37,906	42	—	2,268,836	24	—	3,238	22	—	14,442	41	9	—	—	—	11	6	2,447	31	2	20,129	10	5	640	36	7	1,601	10	2	10,268	—	—	12,509	46	9	1,100	—	—	889	25	3	11,479	44	—	6,749	10	3	1,898	—	6	1,206	3	5	9,853	14	2	7,852	5	6	745	32	—	4,736	—	—	14,212	14	5	83,508	—	6
Östergötlands	1,685	3,060	971	1,324	5,325	101,81	83	490	223	78	594	38	2,233	585	2,650	1,400	440	3,500	220	15,170	729	284	684	60	253	625	4	3,731,461	4	5	324,013	8	7	455,180	—	—	4,510,654	13	—	7,545	29	2	34,074	7	4	34	20	—	2,274	43	2	43,929	3	8	1,167	27	9	3,285	16	10	18	34	—	4,471	30	7	2	35	2	1,961	4	8	20,611	23	—	7,969	36	7	2,259	16	8	1,871	24	9	12,100	30	—	10,800	38	2	3,971	18	3	3,352	40	—	10,284	40	6	11,486	17	—		
Södermanlands	1,355	1,742	1,152	4,317	7,211	46,37	6	30	5	6	3	3	50	38	180	22	32	17	21	360	16	9	82	4	63	60	—	916,546	17	—	253,502	35	11	113,940	—	—	1,283,989	4	11	1,737	15	2	12,715	21	3	—	—	—	1,091	19	9	15,544	8	2	437	22	11	1,094	39	8	388	—	—	1,920	14	7	102	—	—	855	32	4	5,983	16	—	4,467	17	7	733	36	7	756	20	—	5,957	26	2	4,971	26	1	514	32	—	2,734	5	—	12,726	33	2	51,310	1	6		
Elfsborgs	1,465	1,087	2,348	3,376	6,811	29,63	45	141	45	642	129	20	1,805	539	1,431	229	2,650	505	110	13,580	278	47	750	44	61	360	—	438,874	20	8	296,407	43	—	190,442	2	—	925,724	17	8	3,705	36	—	10,058	42	5	—	—	—	2,649	22	—	16,413	32	5	103	41	1	1,428	12	—	—	—	—	1,532	5	1	13	16	—	1,648	40	5	9,296	40	—	2,343	35	2	1,275	8	—	1,632	47	4	5,251	42	6	6,262	7	—	3,566	13	6	2,452	20	—	10,690	43	6	57,098	3	5		
Calmar	1,306	1,106	1,343	6,047	8,496	39,23	7	288	193	22	4	3	1,190	49	1,700	913	89	20	12	8,650	240	132	445	29	291	185	1	1,185,469	—	—	203,265	—	—	49,300	—	—	1,438,034	—	—	3,636	16	—	12,761	11	5	—	—	—	1,141	36	5	17,539	15	10	342	14	7	1,595	37	2	—	—	—	1,938	3	9	—	—	—	967	29	6	8,883	32	—	2,849	41	7	1,068	35	2	635	19	1	4,553	47	10	7,770	12	6	944	21	4	1,387	5	8	9,573	29	3	53,558	5	8		
Kopparbergs	554	744	1,650	2,311	4,705	16	8	105	15	324	85	5	287	50	660	90	1,236	380	20	1,435	186	25	696	36	159	248	45	768,493	—	—	158,749	24	—	329,678	—	—	1,256,920	24	—	1,207	36	—	10,001	33	9	—	—	—	1,354	3	1	12,563	24	10	40	24	—	884	12	—	27,859	30	9	23,784	18	9	221	36	—	541	33	3	5,336	32	—	3,160	—	—	1,580	—	—	950	—	—	5,690	—	—	4,197	44	1	1,787	32	—	900	—	—	3,600	—	—	63,623	29	11		
Nerikes	847	2,583	1,241	3,744	7,568	37,90	34	300	72	285	161	18	683	400	2,576	562	1,225	790	112	5,304	239	52	707	80	97	263	—	1,082,284	—	—	376,386	43	—	10,968	—	—	1,469,638	45	—	2,738	8	—	10,106	18	11	—	—	—	1,715	45	6	14,560	24	5	274	22	3	1,044	12	—	735	—	—	2,053	34	3	1	30	—	930	36	10	3,327	37	—	2,063	30	—	597	16	—	596	24	—	3,257	22	—	3,715	21	—	1,156	—	—	2,999	16	—	6,467	45	—	38,470	28	6		
Wermlands	577	520	839	6,616	7,975	22,25	5	104	10																																																																																															

Sammandrag Länsvis af de Landhöfdinge-Embetenas Femårs-berättelser för åren 1838—1842 åtföljande Tabeller för Landet.

Län.	Hemmantal.		Diverse Lägenheter, Verk och Inrättningar.	Utsäde af							Medelafkastning sedan utsädet är afdraget.							Underhållne Kreatur.							Uppskattadt värde.	S t a t s																				B i d r a g.																																																					
	Förmedladt.	Oförmedladt.		Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandsäd.	Ärter.	Potates.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandsäd.	Ärter.	Potates.	Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.	Getter.		Bevilling efter 1835 och 1841 årens Förordningar.										Ständige Räkter.										Clerici-Statens underhåll.				Fattigförsörjning.		Skjuts.		Våghållning.		Diverse afgifter, örona och allmänna besvär.		Summa Statsbidrag.																																									
																										Efter 1sta Art.		Efter 2dra Art.		Efter 3dje Art.		Brännvinsbrännings afgift.		Summa.		Jordboks- och Hemmantals-ränta.		Kronotonde.		Afra.		Mantalspenningar.		Lagmans- och Håradshöfdinge-ränta.		Gernings-öron.		Tionde och räntor af Bruk, Bergverk samt andra Verk och Inrättningar.		Summa.		Arrende-medel.		Kostnad för Rustning och Rotering.		Pastorers.		Kapellaners.		Kyrkobetjnings.		Summa.		Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.						
																										Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.																															rst.	Rdr.	sk.	rst.	Rdr.	sk.
Upsala	3,558,17	4,271,85	4,496	3,080	23,922	22,180	3,356	4,674	1,916	19,591	21,563	118,812	125,547	19,475	28,786	10,675	116,920	17,346	6,804	29,477	17,495	60,733	30,897	383	18,854,282	24	—	14,270	36	—	48,753	26	9	—	—	—	17,375	44	5	80,400	11	2	71,271	28	1	59,609	16	—	146,610	34	8	10,229	12	—	—	—	113	—	—	1,773	16	—	289,607	10	9	18,633	27	1	144,339	32	5	66,981	3	—	12,722	43	—	11,103	19	—	90,807	17	—	9,072	29	—	33,229	22	—	56,834	40	—	24,491	10	—	747,416	7	5	
Summa	64,063,38	74,430,30	213,121	37,131	404,108	402,280	457,397	190,608	66,614	691,048	240,087	2,141,403	1,897,667	1,626,039	823,036	312,323	4,620,781	382,308	261,877	973,654	445,307	1,447,510	506,479	177,178	338,343,994	41	7	707,255	34	1	917,252	23	2	2,286	1	11	573,883	9	4	2,198,584	26	11	1,844,499	2	11	790,918	38	4	906,321	17	8	333,812	21	7	46,068	24	4	1,668	26	7	403,712	25	3	4,326,310	10	7	178,040	18	8	2,353,954	16	7	1,379,980	6	—	269,178	33	8	182,508	10	9	1,867,387	18	—	396,518	37	4	587,297	21	—	870,635	33	9	599,434	15	10	13,308,797	25	8

Anmärkingar.

1o Tabellen för Wernlands Län upptager under Statsbidrag en kolumn för Tredje Hufvudtitelns besparingar och ett belopp häraf 305 Rdr 31 sk. 2 rst., hvilka i Sammandraget ej blifvit införde, men samman af Statsbidrag för Länet har lemnats oförändrad.

2o För Elfsborgs Län är uppgift lemnad att utsädet af Bönor utgjort 463 tunnor, samt medelafkastningen deraf, sedan utsädet blifvit afdraget, 1758 tunnor, hvilken uppgift icke är i Sammandraget införd.

3o Ut Sammandraget hafva Hemmantalsbräken blifvit förvandlade i decimaler, samt bråk af tunnor utsäde och afkastning ökade eller minskade till närmaste hela tal.